

Per un nou pacte fiscal

JOSEP OLIVER ALONSO, catedràtic d'Economia Aplicada (UAB).

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 26 de agost del 2010

L'estiu ja no és el que era. L'antic *dolce far niente* d'aquestes setmanes ha estat substituït per la hiperactivitat de la nova era postcrisi, amb retallades en la despesa pública i augment d'ingressos que no poden esperar al començament del curs, al setembre. A Alemanya, els més significats capitans de la indústria s'oposen públicament a la taxa sobre l'energia nuclear avançada per Angela Merkel; a França, s'esperen mobilitzacions contra l'elevació de l'edat de jubilació; a la Gran Bretanya, el Gabinet Cameron-Clegg ha anunciat que es pagaran comissions als que denunciïn frauds a la Seguretat Social del país; a Grècia, les autoritats estan revisant les declaracions de renda i la fiscalitat dels propietaris de iots, i als Estats Units acaben de decidir la instauració d'una taxa per a turistes. Espanya no n'és una excepció. I a l'agost hem vist la proposta del ministre Blanco, després matisada per la vicepresidenta Salgado, d'eleva la pressió fiscal sobre les rendes més altes, al mateix temps que el ministre Corbacho rellançava el debat sobre les pensions, postulant la necessitat d'ampliar els anys de cotització –des dels 15 fins als 20– que serveixen de base per al seu càlcul.

SÓN TEMPS difícils, doncs, per a tots, però en el cas espanyol emergeix alguna cosa més que l'efecte de la crisi sobre les finances públiques. Apareix el substancial deteriorament de les bases fiscals sobre les quals va funcionar el país en els anys d'expansió, especialment al final del *boom* demogràfic i de la construcció. I tampoc s'espera que puguin tornar a impulsar-les els pròxims anys. De mostra, un botó: el xoc immigratori va generar directament, entre el 2000 i el 2007, al voltant

del 25% de l'augment dels ingressos públics, i així va contribuir decisivament a la supressió del dèficit. Si a aquest efecte directe s'hi afegixen els impactes de vessament sobre la resta de l'economia, es tindrà una idea aproximada de fins a quin punt la millora de la hisenda pública es va recolzar en un fenomen que, com en el cas de la immigració, difícilment es repetirà en aquesta dècada.

En l'àmbit de la crisi de la construcció, els seus efectes més negatius emergeixen avui a les hisendes locals, que afronten un futur complex. I, com en tantes altres coses d'aquest país, no es pot dir que hi hagi un únic culpable de tots aquests problemes; tothom hi té part de culpa. No s'hauria d'haver permès mai l'ús de recursos extraordinaris, vinculats al patrimoni immobiliari, per finançar despeses corrents. Però tampoc es va evitar. La seva utilització va fer que no es plantegés una reforma de les finances locals que hauria pressionat les del Govern central, tot impeding-li les alegries en forma de reducció d'impostos que van caracteritzar la dècada passada.

En aquesta complexa situació, amb un creixement lent en el mitjà termini dels ingressos públics i unes creixents necessitats de despesa, ¿què es pot fer? Fa uns dies m'inclinava per l'augment de la pressió fiscal sobre les rendes més altes, igual que ha succeït a la Gran Bretanya. Aquesta és una part del debat que el país ha d'efectuar, i no pot ser que, així que es plantegi, es generalitzi de forma interessada parlant de pujades generalitzades d'impostos que ningú està proposant. Després de l'augment de l'IVA, i amb la pressió fiscal que suporten les classes mitjanes, la discussió gira al voltant de decidir quant han de contribuir els que més ingressen. Però juntament amb aquestes possibles reformes de la imposició s'ha de posar en primer pla la lluita contra el frau fiscal, un

càncer que corroeix el nostre sistema de valors, que justifica i estimula comportaments insolidaris i que obliga a elevar la pressió fiscal sobre els que no poden evadir el control de la hisenda pública.

Seria molt desitjable que el Govern central, en el debat que es preveu sobre fiscalitat en els pressupostos de l'Estat, presentés propostes específiques de lluita contra el frau. Potser s'haurà de rescatar allò dels *signes externs* (com han fet els grecs), o bé recuperar les factures prestades per determinats professionals a efectes de certes desgravacions en l'impost sobre la renda. Però alguna cosa s'ha de fer, en aquest àmbit. No podem continuar amb la generalitzada creença que, si tots els contribuents paguessin el que toca, la situació fiscal del país milloraria substancialment i, al mateix temps, no articular polítiques ambicioses de reducció del frau. Socialment parlant, és molt més que un problema de policia fiscal. I encara que les experiències italiana i grega d'incautació de iots semblen tenir efectes positius, el combat contra el frau no es pot quedar en aquest tipus de mesures.

Les bases fiscals que van permetre la desaparició del dèficit en el passat, i la millora de tants serveis públics, s'han deteriorat per un llarg període de temps. I les necessitats, pel creixent envelliment del país, no deixaran d'augmentar. S'ha d'avançar en l'articulació d'un nou pacte social, amb una fiscalitat justa, que arribi igualment a tota mena de rendes i que impossibiliti el camí al frau. Aquest és el debat que s'ha de llançar. Aquesta és l'obligació del Govern.